

ΛΕΥΚΙΟΣ ΜΟΜΜΙΟΣ Ο ΑΧΑΪΚΟΣ

KΑΤΑ τὴν Β' π. Χ. ἐκατονταετηρίδα ἡ κραταιὰ Ῥώμη, βαίνουσα πρὸς τὴν κοσμοκρατορίαν, διεξῆγαγε πολέμους, καθ' οὓς ἡ ἱστορία εἰδεῖ φρικώδεις συμφορὰς ἔθνων. Ἐστράφη δὲ καὶ κατὰ τῆς Ἀχαΐας, ὡς ἐλέγετο τότε ἡ Ἑλλάς, καὶ διὰ καταχθονίου πολιτικῆς προεκάλεσε τὸν μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῶν Ἑλλήνων πόλεμον, δστις ἐπεκλήθη Ἀχαικός.

Πρωτεύουσα τῶν Ἀχαιῶν ἦτο ἡ Κόρινθος, οὐ μόνον ὡς κέντρον τοῦ συνεδρίου τῆς Ἀχαικῆς Συμπολιτείας, ἀλλὰ καὶ ὡς κιβωτὸς τοῦ ἔθνισμοῦ καὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἑλλήνων. Κατ' αὐτῆς συγεπῶς ἔμελλε νὰ δράσῃ ἡ Ῥώμη κατ' ἀπόφασιν δὲ τῆς Συγκλήτου εἶχε σκοπὸν καὶ νὰ τὴν καταστρέψῃ ἐντελῶς, ὡς ἐξηφάνισε καὶ τὴν Καρχηδόνα, διότι ἐν αὐτῇ διέβλεπε δεινὸν ἀνταγωνιστὴν ἐν τῷ Ἀνατολῇ κατὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἵδιως. Ἔννοεῖται πλέον, πόσον κρίσιμος ἦτο δ πόλεμος αὐτὸς διὰ τοὺς Ἑλληνας καὶ πόσον ἀπέδη ὀλέθριος, ἀφοῦ δι' αὐτοῦ ἔχασαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των καὶ ὑπεδουλώθησαν εἰς τοὺς Ῥωμαίους.

II

Ἄρχιστράτηγον τοῦ πολέμου αὗτοῦ διώρισεν ἡ Ῥώμη τὸν ὅπατον Λεύκιον Μόμμιον, εἰς ὃν ἀνέθηκε τὴν καθυπόταξιν τῆς Ἀχαΐας καὶ τὴν καταστροφὴν τῆς περιβλέπτου πρωτευούσης αὐτῆς. Καὶ διότι διεβόησε τὸ σηνομα τοῦ Μομμίου, ὡς ἐνὸς τῶν μεγάλων ὀλετήρων τοῦ κόσμου, καὶ ἀποτελεῖ τὴν ζωηροτέραν περίοδον τοῦ βίου του.

Ο Μόμμιος ἦτο τέκνον τοῦ λαοῦ, πληγεῖος Ῥωμαῖος καὶ υἱὸς τοῦ Λεύκιον Μομμίου, δστις ἀνεδείχθη καὶ δῆμαρχος. Ἐν ἔτει 154 ἐγένετο πρατιώρ καὶ διέπρεψε νικήσας τοὺς Λυσιτανούς καὶ Φοινικας, καὶ τῷ 146 ἐξελέχθη ὅπατος μετὰ τοῦ Γναίου Κορνηλίου. Χαρακτηρίζεται δέ, ὡς χρηστὸς μὲν ἀνθρωπος, ἀγνὸς τὰς χειρας καὶ πιστὸς στρατιώτης, ἀγροτικος ὅμως, ἀπαίδευτος καὶ σκαιός.

Ἀναφέρονται εἰς τὸν οἶκον τῶν Μομμίων καὶ δύο ἄλλοι: δ Κόρνιτος Μόμμιος καὶ δ Σπούριος Μόμμιος, ἀδελφὸς τοῦ ὅπατου Λεύκιου. Ο Σπούριος ἦτο ὅποστράτηγος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀρχι-

στρατήγου τοῦ Ἀχαικοῦ πολέμου. Ἐγένετο διπέραν στενὸς φίλος τοῦ Σκηπίονος τοῦ δευτέρου Ἀφρικανοῦ καὶ ἡκολούθησεν αὐτῷ εἰς Ἀσίαν κατὰ τὸ ἔτος 132. Ὁ Σπούριος εἶχε πολιτικὰς ιδέας ἐναντίας πρὸς τὰς τοῦ ἀδελφοῦ του Δευκίου καὶ ἦτο ὁ παθός τῆς ἀριστοκρατικῆς μερίδος· ἐπὶ πλέον ἦτο εὐπαίδευτος καὶ μνημονεύεται, ὡς συγγραφεὺς ἡθικῶν καὶ σατυρικῶν ἐπιστολῶν, στωϊκὸς φιλόσοφος καὶ ῥήτωρ.

Οἱ Δευκίοις Μόμμιος ἐξεστράτευσε κατὰ τὴν Ἑλλάδος περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ ἔτους 146 καὶ κατῆλθεν εἰς τὸν Ἰσθμόν, ἔνθα καὶ ἐστρατοπέδευσε· διότι ἐνταῦθα εἶχεν ἥδη ἑτοίμους στρατῶνας, οἰκήματα καὶ ἀποθήκας, ἀμαὶ δὲ καὶ πρόχειρα τὰ μέσα τοῦ ἐπισιτισμοῦ τῶν ἀνδρῶν καὶ τροφῶν τῶν ἵππων δὲ πρὸ αὐτοῦ κατελθόντων κατὰ τὴν Μακεδονίας στρατηγὸς Ῥωμαῖος Κόρινθος Καικίλιος Μέτελλος.

Ἄξιολόγου στρατοῦ ἦτο 26,500 ἵππων καὶ πεζῶν μαχιμωτάτων· Ῥωμαίων ἦγετο δὲ Λεύκιος Μόμμιος ἐκτὸς ἄλλων συμμάχων Κρητῶν καὶ Περγαμηνῶν. Κατὰ τὴν στρατιᾶς δὲ αὐτῆς ἐμελλον ν' ἀντιταχθῶσιν ὑπὸ τὸν στρατηγὸν τὴν Ἀχαικῆς Συμπολιτείας Διαιον 14,600 πεζοὶ καὶ ἵππεῖς Ἀχαιοὶ εἰς τὸν διπάτον καὶ ἀπεγνωσμένον ἄγωνα τὴν Ἑλληνικῆς ἐλευθερίας.

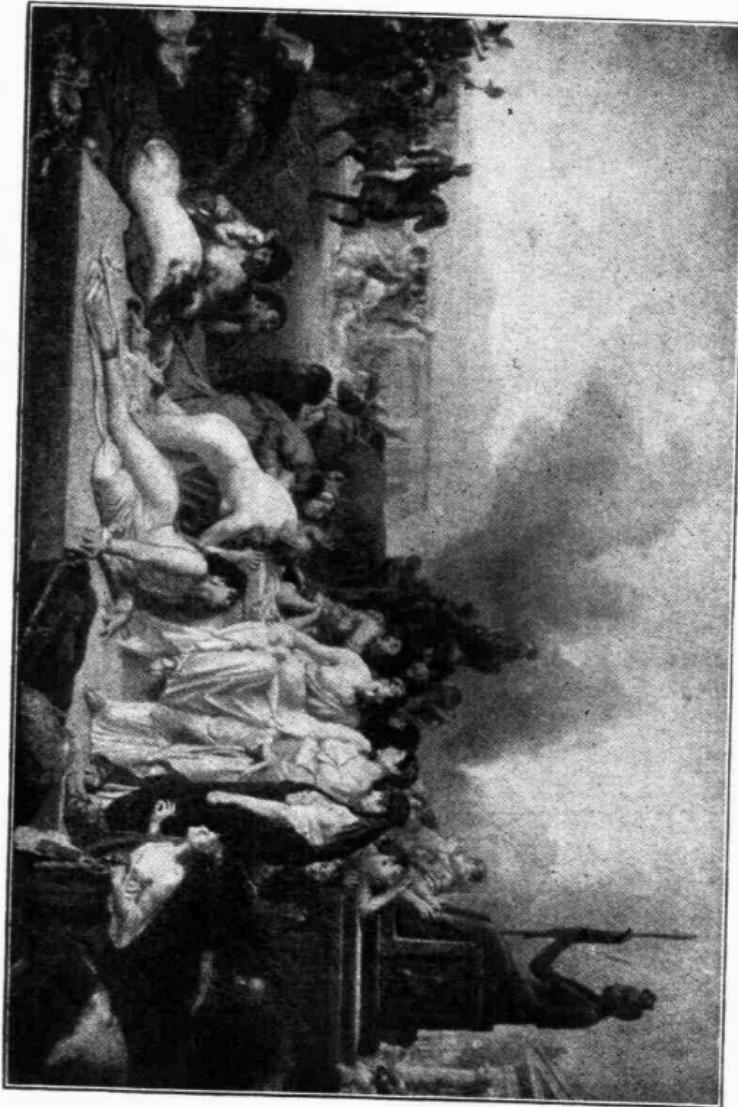
Ἡ σύρραξις ἐπῆλθε ταχέως περὶ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους 145. Οἱ Ῥωμαῖοι κατετρόπωσαν τοὺς Ἑλληνας ἐν μάχῃ εἰς τὴν θέσιν Λευκόπετραν, κειμένην μεταξὺ Κορίνθου καὶ Ἰσθμοῦ, ἔνθα τὸ σημερινὸν χωρίον Ἐξαμίλια. Ἐπῆλθε πάραυτα δὲ πανικός εἰς τὰς τάξεις τῶν Ἑλλήνων. Ὁ στρατηγὸς αὐτῶν Διαιον, ἐγκαταλιπὼν τὸ στράτων Ἑλλήνων, ἔφυγεν εἰς Μεγαλόπολιν, ἔνθα ἐπιυρπόλησε τὴν οἰκίαν τευμά του, ἔψυχεν εἰς Μεγαλόπολιν, ἔνθα ἐπιυρπόλησε τὴν θέσιν του, ἐφόνευσε τὴν σύζυγόν του, ὅπως μὴ περιπέσῃ εἰς χεῖρας τοῦ ἔχθρου καὶ ηγήτοκτόνησε. Τὴν ἀπόδρασιν αὐτὴν ἐμμήθη καὶ τὸ στράτευμά του, μόλις ἐπῆλθεν ἦν γύνη, καὶ διεσκορπίσθη τῇδε κάκεσσε, ὡς καὶ τὸ πλεῖστον τῶν Κορινθίων. Ἡ πόλις ἐμεινεν ἔρημος, ἀλλ' οἱ Ῥωμαῖοι κατέλαβον αὐτὴν τὴν τρίτην μετὰ τὴν μάχην ἡμέραν, ὑποπτεύοντες ἐνέδρας.

Ἡ ἄλωσις τῆς Κορίνθου ἀνήκει εἰς τὰς δραματικωτέρας σελίδας τῆς παγκοσμίου ιστορίας.

Τὸ πρῶτον ἔργον τῶν πορθητῶν ἦτο νὰ κατασφάξωσι τοὺς ἐν τῇ πόλει ἀπομείναντας ἄνδρας, πάντας σχεδὸν γέροντας ἢ ἀσθενεῖς, πόλεις ἀπομείναντας δὲ τὰ παιδία καὶ τὰς γυναικας, τὰς περικαλλεστάτας καὶ χαριτοβρύτους ἔταιρας ἴδιως, αἵτινες ἔδραμον καὶ συνεσπειροῦντο περὶ τοὺς βωμοὺς καὶ τὰ ίερά, ὅπόθεν ὅμως ἀπέσπων αὐτὰς οἱ Ῥωμαῖοι στρατιώταις μὲ λύσσαν ἀσελγῶν σατύρων· εἰτα ἐπεδόθησαν εἰς τὴν διαρπαγὴν καὶ λαφυραγωγίαν καὶ κατόπιν ἔκαυσαν καὶ κατέσκαψαν τὴν πόλιν, ἐκρήμνισαν δὲ τὰ τείχη τῆς καὶ μετέβαλον αὐτὴν εἰς ἄμμοφόν σωρὸν τέφρας καὶ ἐρειπίων. Καὶ ἦτο ἡ τλήμων πόλις ἡ περιώνυμος ἀφνείδης. Κόρινθος, ἡ πλουσιωτάτη, ἡ περικαλλεστάτη καὶ καθ' ὅλα λαμπροτάτη καθέδρα τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου, τῆς καλλιτεχνίας, τοῦ πλούτου καὶ τῆς ἡδυπαθείας, ἡ πρωτεύουσα τῆς τότε Ἑλλάδος καὶ τὸ ἐγκαλλώπισμα

ΑΙ ΤΕΛΕΥΤΑΙ ΗΜΕΡΑΙ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

(*"Έργον τοῦ Tony Robert-Fleury"*)

καὶ σέμνωμα αὐτῆς. Εἰς ἐπίμετρον δὲ τὸ ἔδαφος αὐτῆς γῆροτριώθη καὶ ἀπετέλεσε μέρος τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους, ὡς ἀγρός Ῥωμαϊκός. Οὕτως ἐξηγφανίσθη ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς*.

III

Ἐπεισόδια εἶχεν ἡ ἀλωσις οὐκ ὀλίγα.

Ἡ ὑπερήφανος καὶ φιλελευθέρα Κορινθία Βοτσκα, προτιμῶσα τῆς δουλικῆς ζωῆς τὸν ἔνδοξον θάνατον, καὶ περιφρονοῦσα τὸν ἄγριον δορυκτήτορα, ἔσφαξεν ιδιοχείρως τὴν κόρην τῆς Ῥοδόπην καὶ γύναικας καὶ αὐτὴ ἀπαγγονισθεῖσα. Ἡ ἀνδρεία Βοτσκα ἀνενέωσε τὸν ἡρωϊσμὸν τῆς γυναικὸς τοῦ Ἀσδρούδα, ἡτις, ὅτε ἐπέκειτο ἡ πτῶσις τῆς Καρχηδόνος, ἔσφαξε τοὺς παῖδας της καὶ ἐπέριψεν αὐτοὺς καὶ ἔσυτήν εἰς πυράν, ὥπως μὴ περιπέσῃ εἰς χεῖρας τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τὸν Ἀππιανόν.

Οἱ Μόρμιοι, δοτις ὑπὸ τοὺς ἦχους τῶν πολεμικῶν σαλπίγγων ἐθεᾶτο ἔφιππος τὸ ἀποτρόπαιον πανόραμα, ὑπέστη ἔκπληξιν παράδοξον. Παρατηρῶν τοὺς αἰχμαλώτους παῖδας, διέταξε νὰ γράψωσι κάτι οἱ ἔξ αὐτῶν γνωρίζοντες γράμματα. Κορίνθιος δὲ παῖς ἔγραψε τότε εὐστόχως τοὺς στίχους τοῦ Ὁμήρου:

Τοὶς μάκαρος Δαραοὶ καὶ τετράκις οἴ τότ' ὅλοντο
Τροῖην εὐρείη, χάριν Ἀτρεΐδῃοι φέροντες.

Ὦς δὴ ἔγωγ', ὁφελον θανέειν καὶ πότμον ἐπισπεῖν
Ὕματι τῷ, ὅτε μοι πλεῖστοι χαλκήρεα δοῦρα

Τρῶες ἐπέρριψαν περὶ Πηλείων θανόντι.

Τῷ κ' ἔλαχον κτερέων καὶ μεν κλέος ἦγον Ἀχαιοί.

Νῦν δέ με λευγαλέωθ θαράτῳ εἴμαστο ἄλῶναι.

Ἡ ἐπίκαιρος ἔμπνευσις, ἡ θλῖψις καὶ τὸ πατριωτικὸν φρόνημα τοῦ παιδὸς συνεκίνησαν τὸν ἄτεγκτον καὶ ἄγριον πορθητήν. Οἱ Μόρμιοι ἐδάκρυσε καὶ ἀπηλευθέρωσε τὸν ἄριστον καὶ φιλελευθερον παιδα, χάριν δὲ αὐτοῦ καὶ δῆλους τοὺς συγγενεῖς του.

Εἰς τὴν λαφυραγγίαν τῶν καλλιτεχνημάτων συνέδησαν πολλά. Τὰ ὥραιότερα καὶ πολυτιμότερα αὐτῶν ἀπεστάλησαν εἰς Ῥώμην, ἐκ δὲ τῶν λοιπῶν ἄλλα μὲν ἐδωρήθησαν εἰς τὸν στρατηγὸν τῶν συμμάχων Περγαμηνῶν, ἄλλα δὲ ἐξετέθησαν εἰς πλειστηριασμόν.

Γελοία καὶ πολύκροτος ἔμεινεν ἐν τῇ ἴστορίᾳ ἡ διαταγὴ τοῦ ἀμούσου καὶ ἀπειροκάλου Μορμίου πρὸς τοὺς στρατιώτας, τοὺς μεταφέροντας τὰ καλλιτεχνήματα διασήμων καλλιτεχνῶν, πρὸ πολλοῦ μάλιστα ἀποθανόντων, νὰ τὰ προσέχωσι, διότι ἀν τι ἔξ αὐτῶν ἦθελε βλαβῆ, ὥφειλον νὰ τὸ ἀντικαταστήσωσιν ίδιᾳ δαπάνῃ, φρονῶν ἐν τῇ σκαιότητι καὶ ἀμαθείᾳ αὐτοῦ, διτι ἦτο δυνατὸν

* ΣΗΜ.— Ἡ παρατιθεμένη εἰκὼν τῆς ἀλώς εὑρίσκεται ἐν τῷ ἐν Παρισίοις Μουσείῳ τοῦ Λουξεμβούργου. Εἶνε μὲν οὐαὶ εξοχὸν ἔργον τοῦ διασήμου Γάλλου ζωγράφου Tony Robert Fleury. Ι ἀποπνέει πολὺ δοαματικὸν αἰσθῆμα. Φέρει τὴν ἐπιγραφὴν «Αἱ τελευταῖαι ήμέραι τῆς Κορίνθου». Κατέχει τὸ ήμισυ σχεδὸν τοῦ τοίχου, ἐφ' οὐν εἶνε ἀνηρτημένη. Ἐχει ύψος 4 μ. καὶ πλάτος 6,02' τὰ ἐπ' αὐτῆς πρόσωπα εἶνε εἰς φυσικὸν μεγεθος. Διὰ τὴν εἰκόνα αὐτὴν δὲ ζωγράφος ἐτιμήθη διὰ τιμητικοῦ μεταλλίου.

ν' ἀντικατασταθῶσι τ' ἀριστουργήματα τῆς τέχνης!

Εἰς τὸν πλειστηριασμὸν ἐξετέθη καὶ ὁ Διόνυσος, ἢ περίφημος εἰκὼν τοῦ διασήμου Θηβαίου ζωγράφου 'Αριστείδου' εἶναι ἡ εἰκὼν ἑκείνη, ἣν εἶδεν δὲ Πολύδιος χαμαὶ ἔρριψενην, καὶ ἐφ' ἣς οἱ 'Ρωμαῖοι στρατιῶται' ἔπαιζον πεσσούς, ὡς καὶ ἐπὶ τῆς ἑξαισίας εἰκόνος τοῦ καταπονουμένου ἐν τῷ δηλητηριώδει χιτῶνι τῆς Δημανείρας 'Ηρακλέους'. Συνέδη δὲ καὶ ἄλλο περιεργον εἰς τὸν πλειστηριασμὸν τοῦ Διονύσου. Πλεισθάτης, ἐνεργῶν κατ' ἐντολὴν τοῦ βασιλέως τῶν Περγαμηνῶν, προσέφερε διὰ τὴν εἰκόνα αὐτὴν 600,000 σεστερτίων, ἥτοι δραχ. 150,000. Μαθὼν

ὅμως τοῦτο δὲ Μόμμιος διέταξε νὰ ἑξαιρέσωσι τοῦ πλειστηριασμοῦ τὴν εἰκόνα, διότι ἐνόμισεν, ὅτι εἰχε μαγικήν τινα δύναμιν. Κατόπιν δὲ τὴν μετέφερεν εἰς 'Ρώμην καὶ ἀνέθηκεν αὐτὴν εἰς τὸν αὐτόθι ναὸν τῆς Δήμητρος, ἔνθα τὴν εἶδε καὶ δὲ Στράβων.

"Αλλὰ παράδοξα καὶ γελοῖα διηγεῖται δίων Χρυσόστομος, παρατηρῶν μετὰ χάριτος, ὅτι οἱ ἄνθρωποι οὐδὲ τῶν θεῶν φείδονται.

"Ο ἀπαίδευτος καὶ ἀπειρόκαλος Μόμμιος ἀνέσπασεν ἐκ τοῦ βάθρου του τὸν 'Ισθμιον Ποσειδῶνα, ὀνομάσας αὐτὸν Δία! "Αλλο ἄγαλμα λαβὼν ἐκ Θεσπιῶν μετωνόμασεν ἄλλως. 'Ἐκ δὲ τοῦ Φενεοῦ ἐσύλησεν ἀγάλματα νεανίσκων καὶ ἔγραψε ἐπ' αὐτῶν γερόντων ὀνόματα, ὀνομάσας τὸ μὲν Νέστορα, τὸ δὲ Πρίαμον. Καὶ δὲ λαὸς τῆς 'Ρώμης ἔλεγε, ὅτι ἔβλεπε τοὺς 'Ομηρικοὺς γηραιοὺς ἄνακτας, παρατηρῶν τοὺς ἀνδριάντας τῶν ἐκ Φενεοῦ νεανίσκων 'Αρκάδων!

IV

"Η 'Ρώμη ἀπέστειλεν εἰς τὴν 'Αχαιῶν δέκα ἐπιτρόπους τῆς Συγκλήτου, πρὸς διοργάνωσιν τῆς τε κατακτήσεως καὶ τῆς νέας διοικήσεως τῆς χώρας ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μομμίου. Κατελύθη ἡ 'Αχαική Συμπολιτεία καὶ ἡ 'Εθνικὴ ἀνεξαρτησία, καὶ ἡ 'Ελλὰς ἐτέλει φόρον εἰς τὴν 'Ρώμην καὶ ἐκυβερνᾶτο ὑπὸ ἀνθυπάτων, ἵως οὐ ἐπὶ Καίσαρος Αὐγούστου κατέπεσεν δριστικῶς εἰς 'Ρωμαϊκὴν ἐπαρχίαν καὶ ἀπώλεσε καὶ αὐτὸ τὸ σηματό της.

"Ο δὲ Μόμμιος μετὰ τὴν ἀλωσιν τῆς Κορίνθου περιῆλθε τὴν 'Ελλάδα· εἰς ὅλας τὰς πόλεις ἔτυχε πομπώδους ὑποδοχῆς καὶ μεγάλων τιμῶν, ὡς τρομερὸς νικητὴς ἀπέναντι τῶν ἡττημένων. 'Εδειξε δὲ ἐπιείκειαν πρὸς τὰς πολλαχοῦ ἀνηρτημένας εἰκόνας τοῦ Φιλοποίμενος, ἃς δὲν κατέστρεψε χάριν τοῦ ὑπὲρ αὐτῶν συνηγγορήσαντος φίλου του ιστορικοῦ Πολυδίου. 'Επι πλέον ἀνέθηκεν εἰς τὸν ἐν 'Ολυμπίᾳ Ναὸν εἰκοσι· καὶ μίαν ἐπιχρύσους ἀσπιδας καὶ ἀπὸ τῶν λαφύρων δύο ἀγάλματα τοῦ Διός, ἐπὶ τῇ εὗτυχε ἐκβάσει τοῦ πολέ-

μου, πρώτος αύτός ἐκ τῶν Ῥωμαίων προσενεγκών ἀνάθημα εἰς Ἱερὸν Ἐλληνικόν, κατὰ τὸν Παυσανίαν.

Μετὰ ταῦτα ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην, ἀποκομίζων πάμπολλα ἀνεκτίμητα λάφυρα, καλλιτεχνικὰ ἴδια, ἀτινα ἐσύλησεν ἐκ Κορίνθου.

Ἐν Ῥώμῃ ἀνέμενον αὐτὸν μεγάλαι τιμai διὰ τὴν νικηφόρον ἐκστρατείαν του. Ἡ Σύγκλητος διὰ τιμητικοῦ φηφίσματος τῷ ἔδωκε τὴν ἐπωνυμίαν Ἀχαικὸς καὶ τὸ δικαίωμα νὰ καταγάγῃ θρίαμδον ἐν Ῥώμῃ, διότι καθυπέταξε τὴν Ἀχαίαν, δηλ. τὴν τότε Ἐλλάδα.

Μεγαλοπρεπέστατος ἦτο δ θρίαμδος. Ἰδίως δ' ἐξωράϊζον καὶ ἐλάμπρυνον αὐτὸν πολλοὶ καὶ περίφημοι ἀνδριάντες, μαρμάρινοι καὶ χάλκινοι, καὶ θαυμάσιοι πίνακες, διασήμων ζωγράφων τῆς Ἐλλάδος ἀριστουργήματα, ἀτινα δ Μόμυμιος ἔφερεν εἰς Ῥώμην ἐκ Κορίνθου, καὶ τὰ δοποῖα κατεθάμβωσαν τοὺς Ῥωμαίους. Ἡ ἔνθεος μεγαλοφυῖα, ἡ ἀπαράμιλλος καλαισθησία, ἡ ἀθάνατος Ἐλληνικὴ μεγαλοφύτια, ἡ κολοκούθουν δορυάλωτοι καὶ τεταπεινωμέναι τὸ ἄρμα τοῦ ἀμαθοῦν, τοῦ βαναύσου καὶ ἀγρίου νικητοῦ πρὸς αἰσχος τῆς ἀνθρωπότητος. Ὡν νέον δὲ τῆς ἀμουσίας τοῦ Μομυίου δεῖγμα, Ιστορεῖται, διὰ ἑδώρεις ἀφειδῶς καὶ εὐχερῶς πρὸς τοὺς ζητοῦντας παρ' αὐτοῦ τοιαῦτα καλλιτεχνήματα, πολλὰ δὲ ἔδωκε πρὸς τὸν Δούκουλον διὰ νὰ κοσμήσῃ τὸ Ἱερὸν τῆς Εὐτυχίας καὶ στοάν τινα.

Μετὰ τὸν θρίαμδον αὐτὸν δ Μόμυμιος ἀνήγειρε ναὸν εἰς τὸν Ἡρακλέα τὸν Νικηφόρον πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ Καπιτωλίου Διός, ὡς εἶχεν εὐχηθῆ, διὰ τὴν εὐτυχῆ διεξαγωγὴν τοῦ Ἀχαικοῦ πολέμου. Εἰς τὸν ναὸν δὲ αὐτὸν ἔθετο πομπώδη ἐπιγραφὴν περὶ τοῦ αἵτιου τῆς ἀνεγέρσεώς του.

Ἄξιοσημείωτον μολαταῦτα εἶνε, διὰ ἡτο τόσον ἔντιμος καὶ ἀφιλοκερδής, ὥστε οὐδὲν ἀπολύτως ἔλαβε δι' ἵδιόν του ὅφελος ἐκ τῶν πολυτιμωτάτων Ἐλληνικῶν λαφύρων, ἐν ᾧ ἤδύνατο νὰ πλουτήσῃ τεραστίως, ὡς ἄλλοι στρατηγοὶ εἰς παρομοίας περιστάσεις ἔπραξαν. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ κατοικία του ἦτο ἀπέριττος καὶ ἀπλοῖκη, ὡς αἱ τῶν ἀρχαίων Ῥωμαϊκῶν χρόνων, καὶ ἐκ τοῦ Ἀχαικοῦ πολέμου ἐπανῆλθε πτωχός, ὡς ἦτο καὶ πρότερον.

Ἐγγεισ δὲ τὸν ὑπόλοιπον βίον πτωχότατος καὶ τόσον, ὥστε οὐδὲ τὰς θυγατέρας του ν' ἀποκαταστήσῃ εἶχε τὰ μέσα· ὡς ἐκ τούτου ἡ Σύγκλητος ἐπροίκισεν αὐτὰς ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου.

Ἐν ἔτει 142 ἐγένετο κήνσωρ, συνάρχων τοῦ Σκηνίου τοῦ Αἰμιλιανοῦ, τοῦ δευτέρου Ἀφρικανοῦ. Ἀλλὰ δὲν ἤδύνατο νὰ συμβιβασθῇ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς τιμητείας. Ὁ Σκηνίων ἦτο διεμορφωμένος, ἐράσμιος, κομψός καὶ χαρίεις τοὺς τρόπους, ἐν ᾧ δ

Μόμμιος ἐξ ἀντιθέτου ἀγροτικος, πληθεῖος και ἀπαίδευτος, ἔχων χυδαιον και σκαιὸν τὸ ἥθος και ὅμιλῶν και πράττων. Διὰ τοῦτο δὲ Σκηπίων, ληξάσης τῆς ἀρχῆς, ἐδήλωσεν, ὅτι ἦθελεν ἐπιτελέσει καλῶς τὰ καθήκοντά του, ἀν εἰχε ἄλλον συνάδελφον γη ἀν δὲν εἰχε ποσῷς τοιούτον.

V

Τὸ τέλος τοῦ διαβοήτου ἀνδρός ὑπῆρξε δυστυχές. "Οτε βραδύτερον τὸ στρατιωτικὸν σῶμα τῶν ἵππεων και «αἰσχρῶς ἐνεδρευθεὶς ὑπὸ» αὐτῶν, ὑποσχομένων αὐτὸν ἀπολύτειν», κατὰ τὸν Ἀππιανόν, κατεδικάσθη εἰς ὑπερορίαν και ἐξωρίσθη εἰς Δῆλον, ἔνθα και διεδίωσεν.

Οι Ῥωμαῖοι ἐξώριζον συνήθως τοὺς κακούργους και ποιτικοὺς καταδίκους εἰς Γύαρον, μικρὰν νῆσον τῶν Κυκλαδῶν πλησίον τῆς Τήνου, τὴν σῆμερον κοινῶς ὀνομαζομένην Γιοῦρα.

Διατί δὲ δὲ οἱ Μόμμιος ἐξωρίσθη εἰς Δῆλον, εἰνε ἄγγωστον. Ἰσως δημιαὶ προετιμήθη ἡ νῆσος αὐτῇ, διότι ἐνταῦθα εἰχον καταφύγει και τὰ διασωθέντα λείψαντα τῶν Κορινθίων μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ Μομμίου καταστροφὴν τῆς Κορίνθου και οἱ ἔχθροι του ἥθέλησαν νὰ καταστήσωσι σκληροτέραν, πικροτέραν και ἀνιαρωτέραν τὴν ἐξορίαν του ἐν μέσῳ ἐκείνων, ὡν ἀγριώτατα εἰχεν ἐξαφανίσει ἀπὸ τοῦ προσώπου τῆς γῆς τὴν περίφημον και ὠραιοτάτην, τὴν προσφιλεστάτην και ποθεινὴν πατρίδα. Ο διαβόήτος Μόμμιος δὲ Ἀχαϊκός, ἀτυχήσας, ἐξωρίσθη νὰ ζήσῃ τὰς ὑπολοίπους ἡμέρας του ἐν μέσῳ τῶν ἐκπατρισθέντων Κορινθίων, νέος πεπτωκάς Διονύσιος τῶν Συρακουσῶν, κατατρυχόμενος και καταπονούμενος εἰς πᾶσαν στιγμὴν ὑπὸ τῆς ἐσχάτης μνησικακίας και κακεντρεχείας, περιφρονήσεως και κλεψύδης και πάσης κακολογίας και μίσους τῶν νέων συμπολιτῶν του.

(Ἄργος, 1914)

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Κ. ΒΑΡΔΟΥΝΙΩΤΗΣ

Α Λ Η Θ Ε Ι Α Ι

* Ή αξία τοῦ ἐναρέτου ἀνθρώπου διαλάμπει ἔτι μᾶλλον ἐν τῇ δυστυχίᾳ, ως ἡ φλόξ τοῦ δαυλοῦ ἐξανάπτει, ὅταν ἀνατρέψωμεν αὐτόν.

* Οι ἄνδρες ἡμποροῦν νὰ φιλοσοφοῦν καλλίτερα ἀπὸ τὴν γυναικα ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας· ἀλλ' ἡ γυνὴ θὰ διαβάξῃ πολὺ καλλίτερα εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀνδρῶν.